

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristolna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Kje je mejnik?

Globoko v srečo so nam zarisane besede: Moli in delaj! Moliti nas je učila mati, delati pa življenje samo. Materna molitev nam je ostala v zvestem spominu in radi se spominjamo tistih dni, ko nam je mati z ljubeznijo sklepala roke k molitvi.

Nežno cvetko vere, ki nam jo je zasadila mati v srce, so prevzeli v šoli duhovniki v zakup in jo negovali po svoje. Bili smo mladi in dovzetni za vse, kar so nam povedali gospod v šoli. Ako so rekli: »Fantki, to je belo,« verjeli smo jim in prikimali, čeprav je bilo črno. Ni nam bilo zameriti, saj smo bili še nerazsodni otroci in smo se bali palice.

Odrasli smo in postali smo samo po letih možje; koliko se je pa spremenilo v naši notranjosti, v naši duši?

Kimali smo v šoli gospodu kot otroci in kimamo sedaj kot možje v občinskih odborih, pri volitvah itd. Razlika med prejšnjim kimanjem in sedanjim je edino le ta, da nas stane sedaj časih lepe vsote občinskega denarja. Prej je bilo vsaj brez denarnih žrtev. Mesto napredka v naši notranjosti, v naši odločnosti, si moramo odkrito priznati nazadovanje.

Tako ne sme iti naprej! Tudi mi kmetje moramo iti s časom v duševnem razvoju naprej, ker sicer nas bode vedno tlačila ta neodločnost k tlom in slednjič popolnoma ugonobila.

Malokdo od nas bi bil zadovoljen, ako bi mu kdo rekel, da je tako početje otročje. Naj pa naša dejanja pametno preudari in uvidel bo vso resnico teh besedi. Da, še več! Spoznal bo tudi prebridko resnico, da često pri zadnjem, odločujočem dejanju priklimamo smrtnemu udarcu na svoje lastne koristi. Kaj pa je temu vzrok, in kako je temu odpomoči?

Mi kmetje ne poznamo meje med vero in svojimi lastnimi interesi. Zastopnik vere, župnik, to dobro ve in lahko predstavlja mejnike v naše premoženje, saj mi ne vemo za mejo in moramo ponižno kimati. Umakniti se moramo, kakor hitro

župnik zakliče: »Stoj, tu se gre za vero!« Stresnemo se in še celo dihati si ne upamo, saj smo hoteli grešiti v pričo župnika. Iz same hvaležnosti, da nas je obvaroval pred smrtnim grehom, priklimamo župnikovim besedam. Reveži! Na lastnem premoženju trpimo tujega gospodarja in pustimo, da ga mrevari brez odškodnine in brez našega odpora. Naša vera bi ostala kristalno čista in neomadeževana, četudi bi rekli: »Ne, gospod župnik!«

No, in kaj poročete takemu kmetu, ki ne pozna mej na svojih njivah, travnikih in senožetih? No, in kaj onemu, ki trpi, da tujec gospodari samovoljno na njegovem posestvu? Odgovarjajte na to sami in primerjajte to s prej omenjenim! Kajne, kako se ujema? V obeh slučajih je tepen le tisti, ki ne ve za meje svojih posesti.

Kako pa najdemo pravo pot v takem slučaju?

Vera, ki nam jo je položila mati v srce, je vera ljubezni do bližnjega in ne vera, ki meri na posvetno koristolovstvo. Kakor hitro je vera sredstvo za pridobitev posvetnega blaga, ni več to vera, ki jo je nas učila skrbna mati. Med to vero in pravo vero je velik prepad in ta nam lahko služi za mejnik v vseh slučajih. Na ta mejnik si moramo napisati: »Do tu in ne naprej!« Vse to pa brez smrtnega greha, saj je sam Kristus rekel: »Nimam, kamor bi položil svojo glavo.« Naši dušni pastirji so pa menda njegovi namestniki in ne trgovci. Ako so trgovci, morajo biti v naših očeh samo trgovci, ki jim je vera deveta briga in le dobiček njih bog. Ne zamenjajmo torej pravih duhovnikov od duhovnikov - trgovcev!

Ako v občinskem odboru ali pri volitvah kdo poreče, da je vera v nevarnosti, takrat pozor, kmetje, in si mislite: »Res, nevarnost je tu, toda v nevarnosti so samo naši žepi!«

In ako boste kmetje, prišli do tega prepričanja, potem boste volili v razne zastope može po svojem prostem preudarku, a ne duhovniških podreptnikov.

Klerikalna zadružna organizacija.

(Dopis.)

Iz Poljanske doline.

V dopisu »Domoljuba« št. 10 s Trate v Poljanski dolini pero zamorca, oziroma »Zadružno zvezo« ter izlivajo svoj žolč nad Šiškarjem, prvim načelnikom »Dobravske zadruge«. Ko bi bil imenovan res v zadruzi pustil nered, bi ga bili tožili odborniki z revizorjem Pelecem vred. Zgodilo se to ni, ker se mu ni moglo nikake nerednosti dokazati. Za delovanje poznejših odbornikov pa Šiškar vendar ne more biti odgovoren.

Ako bi bil hotel dopisnik resnico poročati, naj bi bil šel poslušat glavno razpravo zoper načelnika Žusta na deželno sodišče v Ljubljani. Tam bi bil slišal, kako so govorili tožitelji - odborniki in izvedenca, tako da je bil Žust oproščen vsake kazni.

Kdo je vpeljal potem desetkratni delež, vprašajte ude. Ali ni bil to ravno revizor »Gospodarske zveze«? Kdo je zapeljal ljudi k podpisu zadolžnice za primanjkljaj nad 6000 K in pod kakimi izgovori? Zakaj »Gospodarska zveza« ni takrat napovedala konkurza, ko je vedela, da je društvo pasivno? Zadnje leto se je poslal računski zaključek zadruge na »Zadružno zvezo«, ki pa ni verjela v resničnost doposlanega računa. Vsled tega je poslala »Zadružna zveza« svoje uradnike, da so sestavili vso letno bilanco, ki je kazala 1500 K izgube in se ni vjemala s prvim računom, ki je izkazal nad 1000 K dobička. Zakaj se ni vjemalo, naj se vpraša odbornika I. Bogataja.

Pri zadnjem občnem zboru se je radi nezaupanja od odbora soglasno zahtevalo, da se mora voliti predsednik in zapisnikar, ki bi bila sklepe občnega zbora tudi izvršila, toda revizor Pele tega ni pod nikakim pogojem dovolil; vzlic temu se je napovedal konkurz.

64.40

27.10

Revizor, oziroma »Zadružna zveza« je imela morda slabo vest, ali ker so upali, da napravijo dober »kšeft«, je prišel revizor, kakor je rekel, v imenu »Zadružne zveze« ter pregovoril odbor in druge s pretvezo: »Če prevzamete toliko in toliko plačila, potem bo vse »Zadružna zveza« prevzela. Res se je »Zadružna zveza« polastila vsega blaga in ga skoraj darovala v Žiri brez vsakega vprašanja likvidatorjev. Vzeli so tudi vse knjige in zadolžnice ter pričeli dolžnike terjati; mnogi so svoje dolgove tudi že plačali.

Ko je pa sedaj pričel notar N. Lenček dolgove iztirjavati, se je izkazalo, da ni »Zadružna zveza« njej plačanih dolgov iz knjig izbrisala. To se lahko z dokazi dokaže. Ako je revizor Pele s svojimi uradniki le približno pošteno bilanco sestavil, o čemer ni nikakega dvoma, saj se je sam pri občnem zboru izrazil, da jamči za pravilno bilanco, in ker so odborniki in drugi podpisali plačilo, kolikor je zahteval, ne more biti nikdo drug odgovoren za sedanji položaj konzuma na Dol. Dobravi, kakor ravno »Zadružna zveza«. Tega ne utaje in ne ovržejo vsi klerikalni dopisniki »Domoljuba«, če se tudi na glavo postavijo.

Ker smatrajo »Domoljubovi« dopisniki sami sebe za izredno prebrisane in nadarjene, jih pozivamo, da nam povedo, kdosobili možje pri bivšem poljan. konzumu? Ali ni bil ravno neki U. Pintar, ki je še zadnje trenutke hvalil falitno zadružno, vendar se pa o pravem času rešil iz odbora? Kako je bilo z iste podružnico in njenim načelnikom v Gorenji vasi? Kako je bilo s »Kmetijsko podružnico za Poljansko dolino«, dokler je bila v klerikalnih rokah? Zakaj je bila tožba o »Hranilnici in posojilnici v Poljanah« in kak je bil nje izid?

Zakaj je likvidiral in prevzel vsa plačevanja dolgov sam načelnik mlekarne v Dobju, Al. Grošelj, ako je imel vse račune v redu, in kakor je zatrjeval zadnje leto pri občnih zborih, kako je požrtvovalen. Zakaj ni on letnih računov predlagal občnemu zboru in ga ni skliceal vsa leta obstoja mlekarne, kakor zadružna pravila zahtevajo?

Zakaj ni plačal Al. Grošelj zaradi srn v ubožni zaklad občine Javorje, kar bi bil imel že skoraj pred enim letom stori?

V zadevi cestnega odbora sledeči odgovor: Ako mislite, da je prejšnji cestni načelnik kaj poneveril, zahtevajte, da vam povrne, ali pa tožite. Samo z natolečevanjem ljudi napadati v časopisu, čigar urednika se vsled poslanske imunitete ne more tožiti, je sramotno in ligvorijansko, ter kaže le hudobne želje dopisnikov, napadenim osebam škodovati. Pometajte smeti pred svojim pragom, saj jih imate toliko, da komaj po njih gazite.

Politični pregled.

Kaj bo z avstrijsko vlado?

Stojimo pred zopetno otvoritvijo državnozbornskega zasedanja, toda o kakšni spremembi v ministrstvu ni še ničesar slišati, čeprav je ministrski predsednik baron Bienert že opetovano obljubljal, da najkasneje o veliki noči izpopolni svoj kabinet. Ministrske obljube so pač prazne pene, zato je nespameten vsak, ki še kaj dá na ministrske besede. Slovani so lani verjeli sladkim besedam barona Bienert in so dovolili v tako spremembo poslovnika, ki izključuje vsako obstrukcijo, nadejajoč se, da bo Bienert izpolnil svoje obljube ter poklical v ministrstvo toliko Slovanov, da bi imeli v vladi ravnovesje z nemškimi ministri. Toda poteklo je že pol leta, a na krmilu so še vedno nemški ministri. A Slovanom so vezane roke z poslovnikom, s katerim so si sami ovili vrv okrog vratu. Ali bo Slovane ta bridka skušnjava izpametovala, da bodo drugič bolj previdni? Težko, zakaj do sedaj se niso iz storjenih pregreškov, ki so se na to bridko maščevali, še ničesar naučili.

Dopolnilne volitve na Hrvaškem.

Hrvatski sabor šteje 88 izvoljenih poslancev in 24 virilistov. Izvoljenih poslancev je sedaj v saboru samo 78. Več poslancev je namreč umrlo, drugi pa so bili izvoljeni v več okrajih. Treba je torej dopolnilnih volitev v 10 okrajih. Kakor pišejo hrvaški listi, bodo dopolnilne volitve v kratkem razpisane. V treh okrajih bodo baje kandidirali člani vlade in stare narodne stranke, v drugih pa pristaši hrvaško-srbske združitve. Ta skupina ima sedaj v saboru 51 poslancev, ako k temu številu še prištejemo 10 poslancev, ki se imajo na novo voliti, bo v saboru dobri dve tretjini poslancev, ki bodo vlado podpirali; virilisti pri tem seveda ne pridejo v poštev. Iz tega je razvidno, da bo imela vlada za sabo zanesljivo večino, da bo lahko izvedla vse svoje napovedane načrte. Med temi stoji na prvem mestu volilna reforma.

Srbija se krepi.

Srbijo so preje leta in leta silno oslabevali strastni strankarski boji, ki so sementertja presegali že vse meje. Od spora, ki je nastal med Srbijo in Avstrijo radi priklopitve Bosne in Hercegovine k habsburški državi, sem pa so se te ljute strankarske borbe znatno ublažile. Predvsem je prenehala borba najmočnejših strank — staro in mladoradikalne. Srbija se je vsled tega jela krepiti na znotraj in na zunaj, pred vsem pa je napredovala na gospodarskem polju. Ako se zopet ne obnove pogubni notranji strankarski spori, ki največ zavirajo uspešni razvoj, bo Srbija v kratkem postala eden najodličnejših prosvetnih činiteljev na Balkanu.

Prvo mesto slovanskim jezikom!

O obisku bolgarskega kralja Ferdinanda in srbskega kralja Petra na ruskem carskem dvoru smo že poročali. Kakor je navadno pri takih obiskih, izreko vladarji ob priliki slavnostnih banketov primerne pozdravne govore. Do sedaj je bilo običajno, da so vsi ti govori bili francoski, če tudi so se sestali med sabo slovanski vladarji. Letos so v Petrogradu ob obisku srbskega in bolgarskega kralja prvič opustili ta običaj. Car Nikolaj je namreč imel svoj pozdravni govor v ruskem jeziku, kralj Ferdinand je govoril bolgarsko, kralj Peter pa srbsko. S tem so vladarji pokazali, da spoštujejo jezik svojega naroda in da mu priznavajo povsodi prvo mesto, v drugi vrsti pa so dokazali vsemu svetu, da se Slovani med sabo lahko razumejo, ako govori tudi vsak v svojem maternem jeziku.

Nekaj, kar se še ni nikdar prigodilo!

Preteklo nedeljo se je vrnila bolgarska kraljevska dvojica s svojega obiska, ki ga je napravila turškemu sultanu v Carigradu. Prihodnji teden pa bo gost sultana Mohameda srbski kralj Peter. Sedaj pa javljajo turški listi, da bo sultan vrnil obiske v Sofiji in v Belgradu. Sultan Mohamed bo ostal tako v Sofiji, kakor v Belgradu po tri dni kot gost bolgarskega, oziroma srbskega kralja, na to pa se bo vrnil preko Soluna nazaj v Carigrad. Sultan posesti Sofijo in Belgrad v prvi polovici meseca maja. Zgodi se to prvič, da obišče turški sultan krščanskega vladarja. Kar svet stoji, se kaj takšnega še ni zgodilo. Pa pravi stari arabski modrijan Ben Akiba, da se ne prigodi ničesar novega pod solncem!

Slovenec!

Ne daj iz svojih rok svoje zemlje, ker je vsaka gruda, vsaka brazda, vsaka ped slovenske zemlje, vsaka izgubljena hiša, vsaka opuščena kočica slovenska, ki jo Slovenci dajo iz svojih rok in jo prodajo tujcu, neizmerna narodna izguba, gotova in neizogibna narodna propast in največje slovensko narodno izdajstvo!

Razgled po Slovenskem.

r Škof in klerikalci podkupljeni! Zadnjič smo zabeležili vest, ki kroži po vsi Kranjski, da je dala nemška »Kranjska hranilnica« teške tisočake za škofove zavode v Št. Vidu in za nove šenklaške orglje. Da se oddolži za to bogato darilo, je na to škofov list »Domoljub« priobčil članek, v katerem je blatil poštene slovenske denarne zavode, nemčurski »Kranjski hranilnici« pa je pel slavo in hvalo, kakor da bi bila največja dobrotnica Slovencev, čeprav je znano, da je nemška »šparkasa« z denarjem, ki so ga ji nanosili nespametni Slovenci, podpira-

la samo Nemce. Na poziv, naj škof Bonaventura in njegovim listi to stvar pojasne, nismo do danes dobili nobenega odgovora. Latinski pregovor pravi: »Kdor molči, ta priznava.« Ali naj torej verjamemo onim vestem, škof Anton Bonaventura? Teško je nam verjeti, da bi kaj takega zagrešil mož, ki ga je rodila slovenska mati! In vendar če ne bo odgovora, bomo morali verjeti!

r **Glavo bodo iskali na Begunjščici!** Kakor smo izvedeli, bo šla spomladi, ko skopni sneg, posebna sodna komisija na Begunjščico, da poišče glavo nesrečnega Božiča, ki ga je ustrelil baron Bornov lovec Eisenpass. Upamo, da se bo dotlej pojasnilo v vsakem oziru temeljito vprašanje, zakaj so Eisenpassa izpustili iz zapor. Pričakujemo tudi, da bo sodišče na Eisenpassa vsaj toliko pazilo, da ne bo ušel roki pravice!

r **Lovec Eisenpass**, ki je na Begunjščici ustrelil kmetskega fanta Božiča in ki ga je sodišče proti varščini izpustilo iz zapor, je baje, kakor se nam poroča iz Tržiča, neznano kam izginil. Pripominjamo, da ne verjamemo tej vesti, ako pa je resnična, potem ne najdemo dovolj izrazov, da bi po zaslugi obsodili zanikrnost sodne oblasti, ki je Eisenpassu sama dala priliko, da se je odtegnil pravični kazni.

r **»Esperantska slovnica«** je izšla. Esperanto je mednarodni jezik, ki je razširjen po vsem svetu. Pogosto se trdi, seveda krivo, da se pride z nemščino po vsem svetu. Pač pa trdimo to smelo o esperantu. Esperant vam odpre ves svet. Edino med Slovenci je malo znan. To pa zato, ker doslej nismo imeli nobene slovnice. Sedaj pa smo dobili slovnico, ki je prirejena po najboljšem originalu, ki ga nahajamo v esperantni književnosti. S pomočjo slovnice se priučiti lahko vsak sam brez učitelja esperantu v najkrajšem času. Posebno izborna bo služil »Ključ«, ki pomaga rešiti vsako še tako zavozlano mesto. Ker se je tiskalo le 500 izvodov, je tisk precej dražji, kakor se je računalo prvotno. Razventega se je pridjal »Ključ« še le potem, ko je bilo cena že določena. Zato stane izvod 1 K 20 v, po pošti 10 v več. Naročite se hitro, da ne zamudite. K petim izvodom priložimo zastoj zbirko zanimivih povesti. Knjiga se dobi samo pri založniku Lj. K o s e r, stud. iur., Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

r **Za obrambni sklad družbe sv. Cirila in Metoda** so se nadalje zavezali plačati po 200 K ti - le p. n. gg.: 617. Hranilnica in posojilnica v Rogatecu (plačala 50 kron); 618., 619., 620., 621., 622. Adrijani v Pragi (pet kamnov); 623. Ljudmila Novakova, soproga c. kr. sod. svetnika v p. v Gradcu; 624. Mihael Novak, c. kr. dež. sod. svetnik v p. v Gradcu; 625. Pevski klub v Ribnici (plačal 40 K 82 vin.); 626. Ivan Kavčič v Gorici (plačal 200 K); 627. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda za Laški trg in okolice; 628. in 629. »Prvi

slovenski zdravniški shod v Ljubljani« (plačal 400 K); 630. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda Sv. Ivan v Trstu (plačala 105 K 28 v); 631. ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Sežani (plačala 100 K); 632. posojilnica Vransko (plačala 200 K).

r **Za obrambni sklad družbi sv. Cirila in Metoda** pošiljajo družbeni prijatelji iz Pulja kot odgovor na gotovi nekvalificirani napad en kamen v znesku 200 K pod geslom: »Rudeča marela v Pulju prispeva en kamen s pristavkom: »Bog živi Slovenec vesele — pod okriljem rdeče marele!«

r **Slovenski delavec družbi sv. Cirila in Metoda** piše takole: Prosim, blagovolite sprejeti dva zavitka znamk iz različnih držav, katere sem pretekle mesece nabral v skorist naši prekornisti družbi sv. Cirila in Metoda. Strašno vest so mi prinesli listi »Glas Naroda« in »Soča«, kako brutalno streže »Slovenec« (škofovo glasilo) po naši družbi, da bi jo zatrl in uničil. Po tolikih letih naj se to zgodi? — Ne sme propasti, dokler naš narod živi! Tukaj smo v tujini, za svoj narod skoraj izgubljeni, v rojstni zemlji pa mora ostati Slovenec gospodar! Nismo gospodje, delavci smo, po tovarnah in rudokopih si služimo svoj kruh — ni ga med nami rojaka, da bi rekel: »Družba sv. Cirila in Metoda je brez pomena!« Naj sovražnik še tako pritiska na nas, junaška sreča vrljih Slovencev se bodo unemala v ljubezni do matere zemlje slovenske. Mal' položi dar, damu na oltar! V slogi je moč! Voščim vsej družbi veselih velikonočnih praznikov in vedno večjega sočutja vrlim rodoljubom in darovalcem Ciril-Metodove družbe.

r **Pozor.** Vse pospeševalce družbe sv. Cirila in Metoda prosimo ponovno in nujno, naj svojih pokroviteljnih, prispevkov za obrambni sklad, podružničnih članarin in zbirke iz nabiralnikov ne pošiljajo potom časopisov, marveč naravnost vodstvu naše družbe. Za vse te dohodke se vodijo tu posebne knjige. Darov, izkazanih po listov, ne moremo zasledovati, pa če bi jih tudi imeli v evidenci, pridemo z računi navzkriž, ker bi se absolutno ne ujemale pavšalno izkazane zbirke po listih, na drugi strani pa obrambni sklad, nabiralniki itd. — Prosimo!

r **Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju** so dalje poslali: 225 K: »Ljubljanska kreditna banka«; 200 K: Posavec na Dunaju; po 100 K: inž. Gustav Pibrouz, teh. vodja na Dunaju in »Hranilno in posojilno društvo« v Ptuj; po 50 K: Mestno županstvo v Kranju, »Posojilnica v Ribnici« in »Kmetška posojilnica na Vrhniki«; po 30 K: dr. Karel Hinterlechner, Dunaj; »Obrtno pomožno društvo v Ljubljani« in »Okrajna posojilnica v Ormožu; po 20 K: ga. Ana Dobida v Trstu, A. K. na Jesenicah, »Hranilnica in posojilnica na Dolu«, »Po-

sojilnica« v Framu in na Vranskem; 12 kron: »Posojilnica« v Vojniku; po 10 K: dr. Matko Herie, prof. v Št. Pavlu, Minka Hrašovec v Radovljici, dr. Ivan Jenko, primarij v Ljubljani, dr. Leopold Poljanec, c. kr. prof. v Mariboru, Jurij Šenk p. d. Makek, Jezersko in dr. Klement Seshun, odvetnik na Dunaju; 6 K: dr. Karel Janežič, Volosko; po 5 K: notar Jakob Kogej v Postojni, Jakob Vrečko, c. kr. poštni nadkomisar, Zader in dr. Fran Žižek, Gradec; po 4 K: Jelena Bavdek, dr. Fr. Detela, vladni svetnik v Ljubljani in Ivan Šorli, c. kr. nam. svetnik, Pazin; po 2 K: Fr. Abulner, Ljubljana, prof. Mart. Mastnak, Gorica in prof. Saša Šantel, Pazin; 1 K: župnik Bolt. Bartol, Spod. Bernik. — Skupaj 1067 kron. — Odbor se iskreno zahvaljuje za poslane darove in prosi z ozirom na veliko potrebo novih podpor. Darove sprejema društveni blagajnik gosp. Ivan Luzar, nadrevident juž. železnice v pok., Dunaj, III., Reisnerstrasse 27.

Dolenjski novičar.

Z Vač.

d **Od »špage«** rad piše naš kaplan po »Domoljubu«. No, povsod se vidi, kaj mu je glavna stvar. Denar in zmiraj denar. Zato pa je tudi ukazal, da naj mu vsaka Marinarica prinese deset svetlih kronic. Starši, le dajajte svojim hčeram denar, saj ga ne boste videli nikdar več.

d **Za kaj je pri nas polno »Domoljubov«?** Zato, ker je hodila Klančarica po hišah in je v nenavzočnosti staršev vsiljevala dekletom to krmo. Kaj pa hočejo starši, če je list že enkrat plačan? S tem pa je napravila mnogo nevolje pri starših.

d **Za »Slovenski Dom«** se pri nas ljudje kar trgajo. Vsi ga hvalijo, da piše samo resnico. Kmetje, le naročajmo ta list, saj vidimo, da dela za nas.

d **Za vse skrbi naš oča Titus.** Kjer je kaka vdova, tam se usili za oskrbnika. V vsako podjetje se prislini. V vsakem društvu je odbornik. Kaj pa doma? Kako skrbi za svojo družino, a... ?

d **Pri Bazistu** je vse narobe, od kar ni očeka več župan. Posebno mama se »grimajo«. Ker ne morejo pozabiti te nesreče, pa ga pridno žajfajo, res prav pridno.

d **Iz Št. Janža** nam piše prijatelj našega lista to-le pojasnilo: Priznam sicer, da so bili razni dopisi iz Št. Janža in Krmelja na mestu in v marsičem koristni, vendar se mi pa zde večasi nekoliko preveč osebni, ki pa utegnejo prej škodovati kot koristiti. Pričem z gospodom ravnateljem. Ta je sicer Nemeč, vendar svojega prepričanja nikomur ne vsiljuje in pusti, kolikor je meni znano, vsakomur prosto politično mišljenje in delovanje.

Dokaz temu je, da je ravno njegov računovodja »orodjar« našega sokolskega odseka. Enako lahko trdim o gosp. nadinženju. V tem oziru naj bi se jih torej javno ne izzivalo. Gospod postajenačelnik Bajuk je zaveden Slovenec, član našega sokolskega društva in v uradu popolnoma nepristranski. Napadi na njegovo osebo so skoro gotovo malo preveč osebni kot stvarni, in težko, če ne tudi nevoščljivi. — Ker pa marsikdo rad občuje prijazno z vsakim človekom, to gotovim osebam morda ni všeč in privoščiti si skušajo v »Slov. Domu« tudi dotičnikov. Gospodu dopisniku sicer ne štejemo tega v zlo, pač pa onemu skritemu sovražniku, ki jih hoče samo iz sovraštva denuncirati. Če se ne razume s kako osebo on, menda ne bo nihče zahteval, da bi to osebo moral radi tega tudi vsak drug sovražiti, še manj pa je potreba to takoj v »Slov. Domu« razglasiti, ko vem, da ima ta cenjeni list ves drug občekoristni namen, in lahko izpolni predale ne z osebnostim lokalnega pomena, temveč velikopomembnejšimi novicami. Sicer sem bil in ostanem naprednega mišljenja, vendar se mi je zdelo potrebno to omeniti, da se ne bo radi enakih osebnih zadev zanetil med nami samimi prepir, ki bi utegnil napredni ideji prej škodovati kot koristiti, saj je znano, da smo doslej vsak napad sovražnikov z združenimi močmi uspešno odbili.

d **V Kostanjevici** snujejo kaplan in njegovi privrženci **farovsko posojilnico**. Mislijo, da bodo s tem zavodom oškodovali naprednjake; pa bodo najbolj prizadeli **občinsko hranilnico**. Sicer pa so že taki možje v načelstvu te nove posojilnice, da bodo vloge pri njej nad vse »varno« naložene.

d **Iz Bučke** nam pišejo: Tudi pri nas je zanimanje splošno za »Slov. Dom«. Prišli smo namreč do spoznanja, da kjer ima gosp. župnik vajeti v rokah, je samo nazadovanje. Velikonočno nedeljo je bilo videti pri procesiji tudi nekaj novega: Šle so Marijine device s svečami pred najsvetejšim. Krasen pogled, ali žal, da je večina Marijinih hčera takih, ki po pravici ne zaslužijo tega imena. Zastavo-nosilko pozna pri nas vsak, kakšen posel je svoje dni opravljala. Sedaj pa je imela bele rokavice. Med njimi je bila tudi ena, ki ima bajne brzjavni urad brez žice. Ta že ni več v cvetju mladih let, je pa tembolj izvežbana v opravljanju. Nekatere pa tudi rade pohajajo po javnih gostilnah, še raje pa seveda po grmotačih, in to zlasti ponoči. Pa saj gospodu župniku ni zamerit, da jih ne more nadzorovati, ker ima preveč posla z gozdom »Dovge«. Kakor čujemo, bo imel pri svoji kupčiji izgubo.

d **Iz Bele Krajine** nam pišejo: Že nešteto let trpimo belokranjski kmetje največje pomanjkanje, pa tudi že nešteto let se nam obetajo boljši časi. Ob vsakih volitvah nam obetajo črni gospodje in njihovi priganjači zlate čase, ko pa minejo

volitve, pri katerih pomagamo mi kmetje takozvanim katoliškim možem do zlatih časov, do polnih skled in do lepih tisočakov, smo tudi mi Belokranjci popolnoma pozabljeni. Noben vrag se več ne zmeni za nas, niti tisti »krščanski« poslanci, katerim smo mi pripomogli do brezskrbnega življenja. Tupatam se nasuje nevednemu kmetu nekoliko peska v oči, dá se mu še nekaj novih obljub, Belokranjec pa strada dalje. Ako pa se drzne kmet nastopiti proti plemenitemu Šukljetu in proti poslancu Matjašiču, ki sta zavila vso Belo Krajino v neprodarno meglo samih obljub, tedaj ga proglašajo za liberalca, za brezverca. Ampak resnično vam povemo, da je res težko ohraniti vero, ko vidimo, kako verolomni so ravno »katoliški« poslanci. Različna katoliška gospoda vpije: »Kmet, ne v Ameriko!« Da, mi tudi pravimo: »Kmet, ne hodi v Ameriko, če moreš doma živeti, če pa ne moreš, potem ti seveda ne preostane drugega, kakor da greš s trebuhom za kruhom, magari tudi v daljno Ameriko.« Tri leta nas že tare suša; krompirja smo lani tako malo pridelali, da ga letos niti zaseje nimamo; davki so vedno večji; dolgovni naraščajo, ni torej čudo, da vse beži v Ameriko, in da doma razpadajo zapuščenimi domovi. Ko bo Belo Krajina prazna, ko se bodo izselili zadnji kmetje, tedaj bodo zapustili Belo Krajino tudi tisti ljudje, ki se še danes rede in maste ob delu trudne kmečke roke.

d **Iz Boštanj ob Savi**. Vera peša, to pa ni prav nič čudno, če pomislimo, da se duhovščina peča z vsako stvarjo bolj kot s krščanskim naukom. Naš župnik na primer nam vedno vlači v svoje pridige ne posebno slavno kranjsko deželno vlado. Celo na velikonočno nedeljo je nas dražil z njo. To pa zato, ker je občinski odbor v svoji seji dne 20. marca zavrnil župnikovo prošnjo, v kateri je prosil za zvišanje organistove plače. Prejšnji organist je bil zadovoljen s sedanjo plačo, ako novi organist ni zadovoljen, naj mu plača župnik iz svojega. Prejšnjega organista, s katerim smo bili zadovoljni, je odgnal župnik, ki nas misli dreti na ljubo sedanjemu organistu. Ljudje so se seveda hudovali, ko so slišali na velikonočno nedeljo tako posvetno pridigo. Tudi pri nas bomo kmalu prišli do prepričanja, da je duhovnikom samo za to, da bi nas vladali in da bi na račun našega dela dobro živeli. Vera jim je čisto postranska stvar. Za danes naj zadostuje, gradiva pa imamo še v obilici.

d **Nova Indija - Koromandija**. Iz Krmelja nam pišejo: Sicer pri nas ni štrukljevega hriba in pečene gosi ne letajo po zraku, a poslušaj, dragi bralce, posebno pa še ve, drage bralke, ki morda zelo ljubite kavo: v Krmelju spremenjajo potok Hinjo v okusno, gosto črno kavo! Kdor ne verjame, naj pride pogledat. Seveda ni to navadna kava, kakor se dobi v kavarnah, ampak čisto drugačna.

Mesto zrnate kave je blato in žindra, ki prihaja iz naprave, kjer se pere premog. Smetano pa nadomestuje svinjarija, obstoječa iz olja in masti, ki prihaja po neki cevi od strojev. Tako je voda Hinje, bistrega gorskega potoka, popolnoma nerabna. Ta znameniti čudež, kaj ne je drugačen, kakor oni v Kani Galileji. Vsi kmetje ob tem potoku morajo dan na dan čakati na trenotek, ko se preneha s pranjem premoga in se voda nekoliko sčisti, ker take umazane gnojnice ne bi marala niti kamela uživati, če bi jo po večdnevni žeji našla v pustinji. Na pritožbo prizadetih se je vršil ogled pristojnih oblasti; gospod direktor so obljubili, da se bodo napravili vodnjaki. Pa dozdej je še vse ostalo pri obljubi, ni enega vodnjaka še niso napravili. Ljudje so ogorčeni nad tem počenjanjem premogokopnega vodstva. Ali so domačini res primorani trpeti vse, kar bi se vzljubilo tujeu; ali bodo vse opravičene prošnje in zahteve vedno le glas vpijočega v puščavi? Obljubovati in obljubovati, pa nič storiti, se pravi norčevati. Teh obljub mora biti in bo enkrat konec; če se ne bodo napravili hitro potrebni vodnjaki, naj se preneha prati premog. Eno ali drugo se bo zgodilo prav gotovo, kaj ne, gospod direktor? . . .

d **Iz Sodražice**. Naša takozvana stara »Posojilnica« vedno lepše napreduje. — Vkljub temu, da je do letos razdelila med zadružnike od čistega dobička lepo vsoto 9303 K 56 vin., ima le - ta poleg tega še rezerve ali čistega dobička v znesku 21.500 K. Lansko leto je imela prometa približno stotisoč kron manj kot milijon kron ter okroglo 56.000 K več kot v letu 1908. Ta »Posojilnica« se ni nikdar in nikoli postavila na strankarsko stališče in je bila kot rajfajzovka ustanovljena samo v korist občine, vzlic temu so klerikali — ki se brigajo za korist občine toliko kot za lanski sneg — ustanovili pred 2 leti svojo »Hranilnico«, samo da bi »stari« »Posojilnici« škodovali. Pa ta njih nakana ne bode imela uspeha, kajti stara »Posojilnica« vzlic temu — napreduje. Zadružniki vedo, da je vodstvo »Posojilnice« v dobrih rokah, in je sedaj tudi do eela poskrbljeno, da ostane vedno tako. Naj se nasprotnikom le še nadalje slincede po — rezervi te »Posojilnice«, sedaj, ko uvidijo, da niso tu nič opravili s svojo, neumno zasnovano agitacijo pri odbornikih te »Posojilnice«. Glavni agitator je pač mislil, da je značaj — kakor pri njem — tudi drugod na prodaj. Odbor »Posojilnice« je svest si svoje naloge zvišal obresti hranilnim vlogam, kar naj si vlagatelji zapomnijo. Za direktne koristi zadružnikov je torej tako poskrbljeno kot malokje drugod. Zapisali ste v »Slovenec«: »Kar je ljudstvo nanosilo v vašo »Posojilnico«, so to njihovi žulji, ne pa vaše dobrote.« — Prav ste povedali! Samo namesto vašega, vam tako priljubljene imena: **ljudstvo**, morali bi zapisati

v tem slučaju vam skrajno nepriljubljeno ime: **zadružniki**. Menda vendar ne mislite pri tem tisto vaše »ljudstvo«, ki z nepoštenimi sredstvi pobija to koristno »Posojilnice«! No, to ljudstvo ni nič nanosilo. Nanosili so k rezervi le razsodni zadružniki! Odbor »Posojilnice« se zaveda, da ne deli svojih dobrot in vé, da ne da nič iz svojega žepa (ali bodete vi kaj dali?), zato je ima vedno pred očmi, da je ta rezerva v prvi vrsti lastnina zadružnikov in odbor je tudi dolžan paziti na to, da bodo dobrot te rezerve v prvi vrsti deležni zadružniki. Kdor pa noče biti deležen teh dobrot, naj postopa tako kot vi in vaši občinski očetje, ter naj kar pristopi k vaši »Hranilnici«. Našemu delavnemu odboru zadružne »Posojilnice« pa zakličemo: Le tako naprej v ponos vseh članov »Posojilnice«!

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidu nad Ljubljano.

g »Domoljubov« občeznani dopisnik kvasi, da se pri naših »Sokolih« zbira vse barabarstvo. Naj nam torej dopisun odgovori na ti-le dve vprašanji: »Kje je večje barabarstvo? Ali pri naših vrlih »Sokolih«, od katerih se še ni nikdar nič slabega čulo, ali pri oni čukarski bandi, ki dela vitrihe, krade in pije tuje vino?« Dalje: Ker mi starši radi posečamo veselice, ki jih prirejajo naši sinovi »Sokoli«, smo torej tudi mi barabe. I, zakaj je potem dopisun prišel — že ve kdaj — k nam mole-dovat za kronice, katere je tudi dobil? Ali se mu ni zdelo greh devati barabarske kronice v svoj blagoslovljeni žep? O, dopisun, kako ga ti lomiš! Namesto da se v nas zaletavaš, pojdi raje tja v Vižmarje poprašat ono marinarico, če je srečno priromala iz — Rima! Ali pa pogledaj kvišku za Pagateljovo profesuro, ki je nedavno odfrčala v zrak! Ali pa nam nekoliko razloži vsebino onega pisma, ki ti ga je poslal neki bivši čuk in ki je baje zelo zanimivo! Nas in naše sinove »Sokole« pa pusti v miru, saj vidiš, da s tem le sebe smešiš! Več staršev.

g »O ta revež!« Kakor že znano, je ministrstvo odklonilo Pagatlju dati mesto učitelja na knjigovodski šoli. Mi se nismo temu prav nič čudili, čudno se nam je zdelo le to, kako je on sploh prišel do tega, ki ni drugega študiral kakor le Mahrovo šolo. Saj imamo za to mesto vendar izobraženejših in sposobnejših ljudi dovolj. Za Pagatlja je to seveda občuten udarec in zato bo baje pobral šila in kopita ter šel v Kranj k Zabretovemu bratu, kjer mu bode moral tako služiti, kakor sedaj služi Zabretu. No, pa saj odkar je on iz dobičkaželjnosti zatajil svoje prepričanje, je navajen hlapčevati.

g V »Domoljubu« sem bral, da gotove »čuke« hudo skrbi, kaj bode z našim »Sokolom«. Boje se, da bi ne imeli kje telova-

diti, oziroma, da bi ne mogli od telovadnice najemnine plačati. Pa ta njihova skrb je popolnoma nepotrebna; mi imamo dovolj prostora in vsa Zabretova jeza ne more ustaviti našega napredka. Kakor do sedaj, bomo tudi nadalje skrbeli, da boljši fantje, ki prebijejo prvo skušnjo, prestopijo od »čukov« v naše vrste. To je tako naravno, da drugače biti ne more. Da ne živimo na račun »Bogomile« ali kake čitalnice, je gotovo, od našega Zabreta pa tudi še nismo prejeli obljubljenega daru, čeprav se je takrat, ko je postal župnik, bahal na prižnici, da bode vsem društvom v Št. Vidu daroval primerne zneske. Torej Zabret, če hočete, pa lahko daste kake kronce za sokolski sklad, sotrudnik »Sokola« ste že itak, lahko pa postanete tudi ustanovnik, obenem pa spolnite dano obljubo, ker obljuba dolg dela. Pa še nekaj! Tinetu in tov. ne gre v glavo, da bi smeli »Sokoli« v svojo telovadnico kadar sami hočejo. Tu mu je posebno na srcu popoldansko cerkveno opravilo. Pa še tu nekoliko obračunajmo! Pred kratkim mi je prišel v roke program čukarije za nedeljo; bil je tak-le: Ob 9. uri telovadba, ob 10. uri sv. maša, ob 11. uri predavanje, ob 1. uri kosilo, ob 4. uri telovadba. Torej ta pobožna čukarija, ki hoče, naj imajo Sokoli v svojem programu popoldne cerkveno opravilo, je sama na to popolnoma pozabila. Kakor se iz programa razvidi, so od 1. do 4. ure kosili, ozir. v telovadnici norce brili. Tukaj ljudstvo spreglej in prideš do prepričanja, da je voditeljem čukarije vera le baharija. Mašo od faranov plačano denejo na program, česar bi ne smeli, na za čuke tako potrebni krščanski nauk pa pozabijo. Sokoli gremo ob nedeljah prav tako k maši kot »čuki«, če tudi je nimamo na programu. Da pa ne oblačimo za tak slučaj rdečih sraje, nam pač kaže pot Kristusova prilika o cestinarju in farizeju.

g Kje so se vzele kronice za poravnavo tatvine, pri kateri je bil udeležen neki član čukarske organizacije, vprašuje »Domoljub«. V mislih ima gotovo pokradeno vino pri Cebavu in kje bo dobil lastnik čukarske telovadnice najemnino. Nas pač ne briga, sami naj se poravnajo! Sanjari tudi o neki liberalni hranilnici. V Šent Vidu sta sicer dva taka zavoda, farovška hranilnica in posojilnica in »Kmetska posojilnica in hranilnica«. Ti dve sta imeli kolikor nam je znano, obe redne občne zборе, na katerih sta položili račun svojim članom Torej se je dopisniku gotovo bledlo, ko je polnil prodale po poslanski imuniteti zavarovanega lista, ker normalen človek, pa če je tudi klerikalec, bi se sramoval barabarskega tona, ki veje iz omenjenih vrstic. Toliko za danes, dolžni pa ne bomo nič ostali, Tinkrle.

g Cebavov hlev — kuhinja. Kadar naši klerikalni kolovodje želijo dobiti denarja v svoje nikdar polne bisage, poslušujejo se tako smešnih sredstev, da mora

vsak trezno misleč človek resno dvomiti, da bi bilo v njihovih blagoslovljenih buticah vse v redu. Lani na pr., ko so ustanovili »Bogomilo«, so lagali nerazsodnim ženskam, da bodo imele skozi celo leto podučna predavanja, knjig polne koše itd. A kaj so imele uboge ženske od vseh teh obljub? Nič drugega, kakor vsaka po eno kronico manj v žepu! Razume se, da je potem marsikatera prevarjena revica bridko obžalovala svojo nespamet in klela »farško lumparijo«. Pa kaj je to tem »poštenjakom« mari, ko imajo debelo kožo kakor bivoli tam v gozdu. Da imajo le kronice! Letos o novem letu pa so se jim zopet začele sline cediti po kronicah. Ker pa so ženske od lani imele bridko skušnjo, so vedeli, da bo treba posebne zvižaje, da bo zopet kaj plena. In pogruntali so jo. Čujte kako: Zabret je sklical vse članice rajnke »Bogomile« v Cebalov hlev. Tam jim je izjavil, da »Bogomile« ni več (ni pa povedal, ali se je vsled poletne vročine raztajala, ali je vsled hude zime zurznila), pač pa se bo zdaj ustanovila »Ženska zveza«. Katera koli se vpiše v to zvezo, plača — čujte — eno samo kronico. Vendar bo napram tako nizki članarini deležna velikih milosti. Izmed mnogih drugih je navedel le-to, da bo redno vsak teden hodila iz Ljubljane neka učiteljica (radovedni smo katera) ter jih bo v Cebavem hlevu kuhati učila. Ha, ha! O Zabret, ta je pa vendar predebela! I kaj pa bodo kuhale v hlevu? Stole, drugega pa itak notri ni. Ako ti je res kaj na tem, da bi se ženske kuhati naučile, daj jih za nekaj mesecev v Ljubljano v kako dobro kuhinjo! — Razume se, da se je ta Zabretova ideja zdela še celo priprostim ženskam preneumna, zato se ni čuditi, da je Zabret to pot ujel kaj malo kronice.

g »Moč uniforme« ponavlja »Sokol« v Št. Vidu nad Ljubljano jutri v nedeljo pri »Slepem Janezu«. Začetek ob 6., konec ob 8. Vstopnina od 30 vin. do 1 krone. Po predstavi prosta zabava s plesom. — Vsak, ki vé ceniti namen »Sokola«, naj gmotno pomore. Pričakujoč mnogoštevilnega obiska, vabi uljudno odbor.

g Za kratek čas. Miha: Ti, Jože, čul sem, da bodo »Bogomilice« v Cebavovem hlevu kuhale. I saj kaj takega se v hlevu vendar ne more vršiti. — Jože: Veš, Miha, to mislijo tako-le: Klanfar bo na sredo hleva štedilnik postavil, Zabret, ki je kronice pobral, bo skrbel za jedila, katere bo potem Pagatelj v eajni skupaj donasal, učitelj Mihelič bo kuril, organist bo s pihalnikom taktiral in zaljubljena Cirila, ki se na organistov takt zelo dobro razume, bo pa po njegovem taktu s kuhlalnic po ponvah mešala. — Miha: A tako! No, ako se bodo pa »Bogomilice« izvežbale v tako izborni kuharski praksi, potem jim res nič drugega ne bo več primanjkovalo kakor — kronice v žepu.

g Izpod Šmarne gore. France: Bog daj, od kod pa ti? — Janez: V Pir-

ničah sem bil po opravkih. Toliko ti povem, da nimamo samo pri nas smole z Mačkom, tudi v Pirničah so z njim že nezadovoljni. Gradili so vodnjak, pri katerem je on imel, seveda, kakor povsod, prvo besedo. Vodnjak je stal mnogo denarja, sedaj pa voda ni pitna. — **France**: Kaj ne poveš, Janez! Torej še celo v Pirničah začenjajo Mačka spoznavati, da jih močno vleče. Mislil sem, da smo samo tukaj z njim nezadovoljni. Veš, ti, Janez, meni se čudno zdi, da se Ribenčan tako poteguje za Mačka? — **France**: Meni pa nič, saj igrata obadva pod enim klobukom, ako imaš le oči odprte, si moral to opaziti pri razdelitvi koruze, kakor pri odškodnini za točo, saj sta Maček in Ribenčan vse komandirala. — **Janez**: Prav govoriš France, vendar pa Ribenčan sam ni dobil koruze, kako pa je stvar s to koruzo? — **France**: Janez, ali nisi bral »Slovenskega Doma«? Torej naroči si ta koristni list, da se ti vendar malo oči odpro. — **Janez**: Res, naročiti si moram ta list, saj sem že večkrat slišal, da se za kmetijske koristi poteguje. — **France**: Saj stane »Slovenski Dom« za vse leto samo 3 krone in dobiš še vse številke od novega leta. — **Janez**: Zakaj sta nas Gamelce Maček in Ribenčan čisto prezrla? — **France**: Ali ne veš, da se vas nič ne bojita, ker vesta, da ste še pohlevne in dobre ovčice, ki se ne upajo nastopiti; Taccenci in Šmarčani so bolj korajžni in ne kakor Gamelci strahopetni. — **Janez**: To imaš pa ti popolnoma prav!

g »Frajla freizin« ne kuje več pesmic in ne piše več novel. Tako se tolaži znani dopisun v zadnjem »Lažiljubu«. Ker imamo v naši župniji le eno, ki se bavi z literaturo, smo takoj uganili na katero merijo te besede. Hej dopisunče, ali si še sedaj gorak na njo? Ali še sedaj ne moreš pozabiti, da je ona pred par leti razkrinkala tvojo ostudno laž? Sicer ti pa povem, da je tvoja tolažba presneto žaltova, kajti ona ni prejenjala, ampak šele začela z vso vnemo delovati na časninarskem polju. Oj, to se boš še jezil na njo!

Jeseniške novice.

g Velikonočna procesija je bila nad vse zanimiva. Udeležili so se je: požarni brambi z Jesenic in Hrušice, veteranci s svojo nemško komando, Čuki s čepicami v rokah, marinarice s svečami, šolska mladina, orožništvo, gerent Čebulj in Pongratz. Drugega, namreč nezaznamovanega občinstva, je bilo pa zelo malo, tem več jih je bilo pa po vseh oknih in balkonih in na obe strani ceste, kjer je šla procesija. Prave pobožnosti ni bilo nikjer videti, kakor bi človek pričakoval od teh ljudi, ki se kar cedijo same svetosti. Videlo se je, da vse vleče samo še godba, in ako bi godbe ne bilo, ne vemo, kaka bi bila ta procesija v tako obljudenem kraju kot so Jesenice. Veliko farno bandero so včasih nosili do-

mači fantje, letos se že ni zmenil nihče zanje. V zadnjem trenutku, ko je bila procesija na cesti, so skočili trije delavci po nje. Pa niso imeli z njim posebne sreče. Pred hotelom »Triglav«, kjer je bilo največ radovednega občinstva, so se tako nerodno obračali, da so bandero položili lepo na cesto in le z velikim trudom se je zopet spravili po koncu. Iz podružne cerkve na Savi ni bilo sploh nobenega bandera. Sedaj pa vprašamo, kdo je kriv vse te mlačnosti, ali ne duhovščina sama? Kar so zidalistari duhovniki, to podirajo sedaj mladi fanatični kaplani, ki so pozabili, da jim je skrbeti za dušni blagor svojih vernikov, ne pa preobračati političnih kozolcev. Včasih se verni župljani niso nič razlikovali, sedaj pa je vse drugače. Kdor se od teh prepirljivcev ne da zaznamovati s kakšnim redom na prsih ali vrvjo okrog pasa, listega proglasijo za brezverca, katerega ne čaka drugega, kakor pekel. Neki očanec se je izrazil: »Kaj bom pa hodil za procesijo, saj nimam kam stopiti, ker je vse zaznamovano. Bom kar tu počakal.« Če bo šlo tako naprej, bo v nekaj letih procesija morala izostati.

g Čuden blagoslov. Pri blagoslovljenju velikonočnega mesa in kruha je Na Savi zmanjkal iz jerbasa kolač in pleče. Oh, oh, vsi »žegni« niso mogli obvarovati pred tatom mastno pleče in sladki kolač. Vršile so se že razne preiskave, pa sladkosnednega tatu še niso mogli izslediti.

g Velikonočna kopel. Krasno vreme na Veliko noč je izvabilo mnogo jeseniškega občinstva ven iz trga v okolico, posebno gori proti plavžu. Tudi neka Antonija Svetlin, zasledovana radi tatvine, se je napatila pod Mužaklo, hoteč se na ta način za nekaj časa odtegniti roki pravice. A orožniki so ji bili takoj za petami. Videč, da ne more uteči, si ni prav nič pomišljala: tekla je še do mosta, ki vodi čez Savo, ter z mosta skočila v deročo in mrzlo reko. Bila bi se gotovo vtopila, da ni skočil orožnik takoj za njo v vodo. Že onesveščeno je izvlekel iz vode, in kakor smo izvedeli, je izjavila, da se bo pri prvi priliki končala svoje življenje. Pač žalostno za starše in brate.

g Tri sestre so šli gledat na velikonočni ponedeljek naši »ajmohtarji« v Gorje, a namesto da bi bili videli tri sestre, so pa slišali tam čudno povest o pobožnem in bogaboječem patru Kunstelju, znanem po vseh farah na Kranjskem. Kar si to strašilo dovoljuje med priprostim ljudstvom, to je pa že od sile. Na velikonočni ponedeljek so bili gorjanski fantje zbrani na cesti poleg cerkve. Na enkrat jo prikadi iz bližne gostilne pater Kunstelj, pa se zapraši med fante. Prične jih zmerjati in goniti v cerkev. Fantje so se nekaj časa spogledavali, potem pa so šli proč od cerkve. Neki fant je stal par korakov proč v pomenku z neko prodajalko pomaranč. Ko opazi to divji rimski inkvizitor, mu udari vsa kri (in menda tudi vi-

no) v glavo in začne tega fanta goniti v cerkev. Dotični fant mu prijazno pove, da je bil že zjutraj pri maši in pa da mu pater sploh nima ničesar zapovedovati. To je pa bilo dovolj za blaznega derviša. Zavzdignil je svojo blogoslovljeno roko ter priložil fantu tako klofuto, da se je fant, dasi je jako krepak, komaj vjel, da ni padel po tleh. Te šale je bilo pa tudi kmečkim fantom preveč, povedali so mu take, da jih menda še ni nikdar slišal. Le rjava kuta in pa hitre noge so obvarovale gorečega apostelja, da je odnesel zdravo kožo. Ta fant pa, ki je prejel tako imeniten »žegen« od kutarja, bi bil moral popoldne sodelovati pri igri »Tri sestre«, a nato je izjavil, da ne sodeluje. Ker so bila pa vabila že razposlana in je prišlo mnogo tujih gostov, se je vdal prošnji deklet, da sodeluje, ko so mu zagotovile, da bodo patra, ako pride na veselico, lastnoročno vrgle po stopnicah. Ko sta to čula dva druga fanta, sta rekla: »Če ti igraš, pa midva ne bova.« In tako se igra res ni mogla vršiti.

g Za kratek čas. Ma te v ž: Ti, Joža, ali se niso šli naši ajmohtarji na veliki ponedeljek učiti v Ljubljano »turških križev«? — **Joža**: »A kaj še, so si premislili. Saj to bi bilo prav nepotrebno, stavim kaj, da vsi Ljubljčanec ne znajo prirediti takih turških kravalov kakor naši »ajmohtarji«. — **Ma te v ž**: Da, to pa je res, če jih je prav samo dvajset.

g V Kranjski gori je umrl po daljši mučni bolezni tamošnji notar Janko Hudovernik. Pokojnik je bil navdušen narodnjak in v vseh slojih radi svoje prijaznosti in ljudomilosti priljubljen. Pokoj njegovi duši!

g Naš rojak iz škofjeloške okolice g. Peter Wohlgemuth je postal sodni pristav pri okrožnem sodišču v Mostarju.

g Imenovanje v občinski službi. Gosp. Janko Rozman, solicator pri gosp. dr. Valentinu Štampiharju je imenovan za občinskega tajnika v Kranju.

g Iz Javorij. Tukajšnji bivši župan Urban Pintar zatrjuje, koliko je delal v korist in se trudil za občino. Pregovor pa pravi: Lastna hvala se pod mizo valja. Žalibog smo mi občinarji prepozno opazili njegov trud, ker smo mu zaupali kot možu poštenjaku. Ako se mu je pri občinski seji očitala kaka nepravilnost, takoj je vzel v roke svinčnik in zažugal s tožbo. To se je zgodilo sedanjemu županu, katerega je tožil zaradi žaljenja časti, s čimer pa pri odboru ni dosegel prav nič zaupanja. S to dobljeno tožbo mu je zrasel greben. Domneval si je, da je vsegamogočen. Prišel je najprej pri občinskem odboru z neka obstrukcijo, tako, da se nobena seja ni mogla mirno vršiti. Pri seji dne 7. novembra 1909 je zopet delal nemir, vendar je končno sejni zapisnik tudi on odobril in s svojim podpisom potrdil. Ali glej ga poštenjaka. Obrnil se je do deželnega odbora

s pritožbo, da je vodil sejo tajnik, ne pa župan. Tu se vidi njegova resnicoljubnost. Izpričalo se je pa od ostalega odbora, da pred c. kr. okrajnim sodiščem v Škofji Loki, da zna U. Pintar tudi neresnico govoriti in pisati, ako mu to tako kaže. — »Lažiljubov« dopisnik se je svoječasno hvalil, da se bo župan F. Demšar prehladil za nekaj svetlih kronic, ali zadeva se je premenila in prehladil se je U. Pintar ne samo za nekaj svetlih kronic, temveč za stotine kronic. Sedaj naj se pa opiše še koristno delovanje U. Pintarja kot bivšega župana. Obljubljal je Javorcem, da se bo ločila javorska občina po farnih mejah. Spisala in podpisala se je prošnja v ravno tem smislu. Ali kakor je sam priznal pri posvetovanju in občinski seji dne 13. marca t. l., je on odbor le slepil, kajti izvirne prošnje za ločitev ni odposlal, temveč jo je predelal po svoje, kakor se mu je ravno zdelo. To naj pomisli vsakdo, kaj je temu možu verjeti, ako sam očitno prizna ponarejenje prošnje. Sodeč ga po njegovih delih, izjavlja večina občinskega odbora, da U. Pintarju čisto nič ne zaupa.

g Iz selške doline. Naši duhovniki niso nič več drugega, kot agenti za klerikalno stranko. Verska opravila so jim le postranska reč in se morajo umakniti najneznatnejši strankarski prireditvi. Če je kje v dolini kak klerikalen shod ali veselica, se mora takoj umakniti služba božja s svojega običajnega časa, da se le morejo gospodje udeležiti. Pri vsem, kar store, imajo pred očmi le to, ali bo koristilo klerikalnim namenom. Zato pa imajo ljudje nasprotnega političnega prepričanja do njih vedno manj zaupanja in tudi vedno manj veselja do cerkve, kjer se nanje le zabalja in se jih sramoti. V zadnjem času so se zagnali z vso silo na napredne časopise in posebno pri velikonočni spovedi peste ljudi zaradi branja. Nobena druga stvar ni več greh, samo branje naprednih listov. Seveda si ljudje iz tega malo store, ker vedo, da duhovniki napredne liste le zato preganjajo, ker jim včasih kako pravično povedo. Naj bodo duhovniki taki, kot bi morali biti, naj izpolnujejo svoje dolžnosti in ne zlorablajo vere v politične namene, pa ne bo noben list pisal proti njim. Kako to, da so napredni časopisi prepovedani samo v naši škofiji? Zgodilo se je že, da je šel človek od nas na božjo pot in tam povedal pri spovedi, da bere napreden list, pa ga je spovednik začuden vprašal: »Ali imate mari to za greh?« V preganjanju naprednih listov se odlikuje zlasti dražgoški župnik Pfajfar, ki dela duhovite primere med gnojem in naprednimi listi, in je celo tako nesramen, da pripoveduje gotovim Rudničanom razne pikantne zgodbe. Kake, bo že sam vedel! In potem je še tako predrzen, da Dražgošanom očita, da so surovi, predrzni, in da nimajo spoštovanja do verskih opravil.

Notranjski novičar.

Novice iz Postojne.

n O telovadbi. Kakor nam znano, skrbi ministrstvo za uk in bogočastje, in dela na to, da se goji med šolsko mladino telovadba. Saj, ako vzredimo čile in zdrave mladeniče, menimo, da je le v korist državi, kateri žrtvujejo potem kot vojaki svoja najlepša mladeniška leta. Predsednik okrajnega šolskega sveta še ne vé, da nima ljudska šola telovadnice. Najbrže »schlecht informiert«, kakor Schwarz. No, on je še malo časa v Postojni. Ako bi bil bolj poučen, ne bi poslušal samo Ažmana, ki vidi pred seboj le politiko in prav nič drugega. Nam je pa le telesna korist naših otrok pred očmi, ker nam je na tem, da so naši otroci zdravi in se lepo razvijajo. Ako jim pa šola te koristi ne nudi, moramo sami skrbeti za to. Dosedaj je bilo vse v redu, nobena duša se ni brigala za telovadbo, a sedaj kar naenkrat preti taka nevarnost otrokom, ki pohajajo k telovadbi. Mi bi želeli le, da bi se gospod Ažman pobrigal malo bolj raje za nadebudne otroke staršev njegove garde, da ne bodo po zidovih pisali »gospod učitelj G. je ludičev lump« itd., in ko se ga je pozneje v šoli vprašalo, zakaj je to storil, je rekel, da je bil pijan. Tako govorijo otroci v II. razredu! Kdo je temu kriv? Tu skrbite bolj za moralno vzgojo mladine, ki vam je izročena, Mi pravimo, da ste temu Vi krivi in ne telovadba, h kateri ti otroci ne pohajajo. In vendar imajo ti otroci v verouku in naravnosti red 1, v tem, ko imajo naši otroci kot nedolžne žrtve naše zahteve red v naravnosti 5. Tako se godi v Postojni v letu 1910, v takih razmerah živimo in k temu naj mar molčimo? Halleyev komet se približuje in vse kaže, da bode kmalu konec sveta. Da bi posvetil tudi v možgane postojnskih astronomov.

V e č s t a r š e v.

n »Kakor stari »Narod« zatuli, tako zabevskajo za njim liberalni listi,« tako piše »Slovenec«. Da, da; stari »Narod« večkrat kar zatuli, kar marsikomu ni prav, večkrat zatuli zlato resnico, to hčerko božjo, katero ima dopisnik »Slovenca« tako malo v časti, ker sicer ne bi pisal, da so otroci enega izmed učiteljev celo inzultirali, ko jih je opozoril na dostojno obnašanje v telovadnici. Kolikor črk — toliko laži. Nam je ta afera dobro znana, a se ni prigodila v telovadnici, marveč pozno zvečer na cesti povodom neke veselice, ko je učitelj podil odraslega učenca meščanske šole spat. A to se ni godilo včeraj, ali pred osmimi dnevi, godilo se je vže pre štirimimi leti. Vprašamo, ali ima telovadba s takimi nastopi kaj opraviti, ali ima sploh smisel pogrevati take reči in jih zvrčati na rovaš izvenšolske telovadbe po preteku štirih let? Ali bode to tudi vzrok h koraku, kojega je storil naš slavni c. kr. okrajni šolski svet s tem,

da je čutil svojo sveto dolžnost ter telovadbo prepovedal!

n Gonja škoduje vsemu postojnskemu učiteljstvu, gonja, katero so postojnski liberalci uprizorili proti katehetu Ažmanu. Gonja seveda škoduje. Tudi živina se izmuči, ako se jo preveč goni, kaj šele ljudje. A to gonjo niso uprizorili postojnski liberalci, uprizoril jo je katehet Ažman sam s tem — kakor se v »Slovenec« baha — da je on preprečil »pohujševanje« otrok pri sokolski telovadbi. Katehet Ažman torej vsebuje tisto višjo instanco, kateri se mora pokoriti cel učiteljski zbor, da, celo c. kr. okrajni šolski svet. Da imajo naši tonzuriranci višje žegne, višjo oblast, smo vedeli; da pa sega ta njih oblast celo nad njim predpostavljene oblasti, se nismo upali niti misliti; to nam je sedaj razkril naš katehet Ažman.

n Na naslov c. kr. okrajnega šolskega sveta v Postojni. Mi smatramo telovadbo kot krepilo telesa in duha, kot neobhodno potrebni del naše vzgoje, v katero vzgojo se nima vtikati nobena šolska oblast. Če bi s svojim načinom vzgoje prekoračili postavne meje, je poklicana nas na odgovor klicati edinole sodnija kot nadvarstvena oblast. Ako smo ta del naše vzgoje poverili drugi osebi — najsi bode že Peter ali Pavel — to nikogar nič ne briga, dokler ta oseba izpolnuje njej naložene dolžnosti in se drži v okviru postavnih mej. Če bi telovadno društvo »Sokol«, kateremu smo poverili ta del vzgoje, prekoračilo postavne meje, bi se nam to moralo naznaniti, ne pa telovadbo kar kratkomalo, brez navedbe vsakega vzroka, prepovedati. Nele, da se vtika šolska oblast v delokrog naše vzgoje, nego naše otroke tudi s tem, da jih opetovano izprašuje, kdo obiskuje prepovedano telovadbo, nekako indirektno napeljuje k nepokornosti napram nam staršem, kar pa ne moremo nikakor odobravati. Pričakujemo, da se naše otroke v prihodnje pusti v miru.

Novice iz Kotedršice.

n Prošnja za nove semnje in za regulacijo struge potoka Hotenke, ki je bila že davno vložena na deželni odbor, bo rešena menda na sodni dan zvečer. Gospoda, ki rešuje prošnje, dela s polževo hitrostjo, kadar se gre za koristi kmeta-davkoplačevalca — naš občinski zastop pa prošnje ne pospešuje in končno bo res tako, kakor je zgoraj zapisano. Radovedni pa smo, ali bodo oni, ki jim dela voda ob času deževja, zadovoljni s tem ali ne.

n »Domoljuba,« to obrekljivo cunjo, nosijo pri nas v cerkev in po maši ga tudi razpečavajo zunaj. Ako bi kdo nosil tako kak napreden list, bi zagnali klerikalci hrup in proglasili bi ga za največjega brezverca. Tudi otroci nosijo okrog ta pohujšljivi list. Tega pa noče videti naš »vzorni« učitelj!

n **Napisi na tukajšnjih krajevnih deskah** so še sedaj dvojezični. To nikakor ne dela čast vasi! Na slovenskih tleh morajo biti samoslovenski napisi. Ako pogledamo v druge vasi, na pr. v Logatec, vidimo samoslovenske napise, pri nas pa seveda, ker je ultranemški kraj, morajo biti tudi nemški napisi.

n **Tudi nekaj posebnega!** Pri nas rabijo in kupujejo gospodinje večinoma le Franckov kavin pridatek, ki je nemško-židovski izdelek, a vendar se prodaja v trgovini g. Brusa tudi Kolinska kavna primes. Žalostno! Kdaj bodo naše gospodinje toliko zavedne, da bodo rabile le domač slovenski izdelek?!

Jz Jirske Bistrice.

n **Tožbe in konec v sredi.** Svetli deželni poslanec in nadučitelj Ravnikar je tožil g. Kranjca radi razžaljenja časti. Stvar je ta: Dični vzgojitelj mladine je splošno znan, da je debel in močan. Rad se postavlja s svojo močjo in debelostjo. Ker pa so pri njem ljudje bolj mirne krvi in se nočejo z njim tepsti, pa poskuša doma v družinskem krogu svojo moč. Pred nekaj časom se je spravil na svojo služkinjo, ki je reva tujka in ni vedela, kakšen je, ter jo pehal ven iz hiše. K sreči je prišel gospod Kranjc in začudeno gledal ta prizor. Seveda se je zavzel za tepeno revico in jo vzel k sebi. In kaj si je izmislila brihtna glavica Ravnikarjeva? Šel je in tožil pomirjevalca, češ, da ga je obrekoval in črnil v neki gostilni pred olikano družbo, da je dekle tepel; on pa je ni, ampak samo za rame da jo je tresel. Dekla je pri sodnji pod prisego izjavila, da jo je za rame tresel in ji dal na vsako stran zaušnico ter nazadnje še svojo metodo poskusil in jo obilil z vodo (kakor da bi jo krstil ali knajpal). Tudi druge priče so povedale o njegovih »lepih« lastnostih. Obravnava se ni končala prvič, ampak bi se morala nadaljevati preteklo sredo. Toda glej čudo. Odvetnik našega vrlega tožitelja je brzojavil, da ustavi preganjanje. Ne vemo, ali se je dični vzgojitelj mladine zbal, ali pa je njegov advokat bolj moder kakor on. Tako veselje in zanimanje je bilo za to lepo pravdo, pa se sedaj kar na sredi konča. Srečno ljudstvo, ki imaš tako izvrstne poslance in vzgojitelje! Vsak bo sam svoj zdravnik, ako bode hodil v šolo k Ravnikarju. Opozarjamo tudi tiste, ki želijo iti v naš kraj služiti, da se priporoče »Knajpoven«.

n **Veselo in glasno »alelujo«** nam je kričal gospod dekan iz Trnovega, ko je podil ljudi v cerkev. Ne rečemo nič, ako bi podil vsevprek, toda da imajo Čuki prednost in da smejo med službo božjo hoditi v zvonik in z zvonika na spodaj stoječe ljudi metati, to se pa zdi vsem preveč. Svetujemo dekanu, naj drugič gre najprvo v zvonik in šele potem drugam, pa bo dobro. Ako ljudje pod zvonikom sto-

jijo, morajo bežati pred nesnago, ki jo iz zvonika mečejo klerikalni »bušati«. No, morda je to tudi v božjo čast? Vsak po svoje.

n **Socijalna demokracija**, kje si, da ne pomagaš tistim svojim delavcem na železnici zraven Kilovč? Ti so do zadnjega vsi odstranjeni, ker so baje nekaj dračja porezali. Več jih je, ki so tudi pokojnino plačevali, a zdaj morajo iz službe. Železnica je pa takšna, da je menda najslabjša na vsem svetu. Seveda, ako se reven delavec najmanj pregreši, ga takoj spode. Ako se pa vodstvo Južne železnice sto in stokrat pregreši proti delavstvu in služabnikom, pa to ni nobena krivica, noben pregrešek. Slavna socijalna demokracija, ki toliko obljubuješ delavcem, zakaj se ne zanimaš za siromake? Kaj ne, sedaj ti ne morejo več plačevati za tvoje račune! Sedaj jih ne rabiš, ker ni volitev. No, saj se poznamo!

n **Naši pobožni in hvalevredni klerikaleci** se jezijo, ker sta se »lepi Polde« in Minka iz hotela zaročila. Mi pa jim iskreno čestitamo in vse dobro želimo. Naj ju ne briga bevkanje tistih, ki izpolnujejo zapoved: Ljubi svojega bližnjega (toda le v temi, da se kdo ne pohujša).

n **Smrt poštenjaka.** Iz Hrenovic nam pišejo: Dne 26. t. m. popoldne smo izročili materi zemlji truplo prerano umrlega g. Ivana Debeveca, posestnika in dolgoletnega župana hrenoviškega. Ponavljam »prerano«, kajti skoro v najlepši možni dobi se ga je lotila bolezen, katere ga je rešila neizprosna smrt. Ako velja le o katerem blagem in čislanim možu rek, da »o njem je bilo malo besed«, pri pokojniku se je gotovo obistinilo. Malo besed je bilo o njem, toda spoštovanje in priznanje je užival od vsakterega, ki je imel priliko, opazovati ga kot soproga, kot župana in kot očeta revežev. Ne rečemo preveč, ako pravimo, da je bil žrtev prenapornega delovanja. Nisi ga videl mirovati. Na vse strani je segala njegova skrb, čez meje pa je skrbel za reveže. Tudi do zadnjega vinarja je zanje izdal. Bil je v pravem pomenu oče vseh občanov. Pogrešali ga bomo vsi, najbolj seveda neutolažljiva soproga in zaostali nedorasli otroci. Spominjali se ga bodo tudi reveži, katerim je bil dobrotnik ne samo z darili, ampak tudi z dobro in primerno besedo, katera vsaki dar poveča in oblaži. Bil je močne rasti, čvrst in vrlega značaja. Načeloval je županstvu nepretrgoma 18 let, in akoravno je bil do zadnjega našega mišljenja, je bil tudi zelo priljubljen pri naših nasprotnikih in užival veliko zaupanje pri vseh. Dosti nas je bilo pri zadnjem poslovu; z venci in s petjem smo ga spremljali, toda v sreči se nam je pa vglobila žalost. Hudo je to, ako nas zapuščajo take moči prerano.

n **Kmetško izobraževalno društvo v Vrhpolju** priredi na belo nedeljo, dne 3. aprila t. l. v dvorani gosp. Aleksandra Hrovatina v Dupljah pri Vrhpolju veselico s plesom. Začetek ob 3. popoldne. K obilni udeležbi vladno vabi odbor.

Strašna nesreča. 500 ljudi zgorelo.

V vasi Ökörto, ki leži ob reki Szamos na Ogrskem in šteje 2000 prebivalcev, se je prigodila v nedeljo zvečer strahovita nesreča, ki je zahtevala nad 500 človeških žrtev. Vaščani so priredili ta večer velik ples na korist zakladu za **zgradbo nove cerkve**. Kot prostor zabave so določili velik kozolec, ki so ga krog in krog obili z deskami. Odprtino za vhod so napravili tako ozko, da je mogel skozi njo samo posameznik. Krog in krog ob straneh so napravili za gledalce lesene klopi, zbite z žebli. Streha je bila seveda tudi lesena, deloma slamnata. Okrog 10. zvečer se je vnel papirnat lampijon in v istem trenutku je bila v ognju že tudi vsa streha. Med udeleženci je nastala silna panika. Vse je hitelo, grozovito kričaje, k izhodu. Na bežeče so padale iskre in goreče oglje, ki je palilo obleko množice. Ker je bil izhod preozek, ni mogel skoro nihče skozi. Ves prostor je bil mahoma zavit v dim. Ženske so padale onesveščene na tla, preko njih trupel pa je brezobzirno drla množica. Toda le malo jih je uteklo usodi. Ob izhodu se je množica zajezila, v tem trenutku pa se je vdrl goreč strop in streha padla sta na množico. Po prvi štetvi je **zgorelo 394 oseb, splošno pa se sodi, da se je ponesrečilo nad 500 ljudi**. Izmed štirih godb, ki so svirale pri prireditvi, so se rešili samo trije godci. Županu Kovacsu so zgoreli žena, dva sina in hčerka. V vasi ni hiše, ki bi ne štela par žrtev. Rešilna dela so bila vzpričo položaja skoro brezuspešna. V celi občini nimajo nobenega zdravnika, h katastrofi je prišel slučajno nek tuji zdravnik, ki je pomagal, kjer je mogel. Oblast je rekvirirala pionirje, ki spravljajo mrličje izpod gorečega tramovja. Mnogo trupel je popolnoma zmečkanih in pomandranih. Na pogorišču in v vsi okolici se razprostira tak grozovit smrad, da ljudje, udeleženi pri rešilni akciji, jedva dišejo. V vasi sami vlada jok in stok. V vasi še preostali prebivalci so na pol zblazneli. — Minister notranjih del Hieronimyi je nakazal 100.000 K za žrtve požara v Ökörto; ako bi ta vsota ne zadoštovala, je ukrenil, da se nakaže še večja vsota.

O katastrofi v Ökörto so brzojavno sporočili vladarju. Cesar je brzojavnim potem izrekel sožalje ogrski vladi.

Doslej so, kakor zatrjujejo uradni viri, potegnili izpod pogorišča 344 mrtvecev. Število okvarjencev še ni dognano, znano pa je, da presega vsa domnevanja. Vseh žrtev skupaj bo nad pol tisoč.

Naš najbližji sosed – mesec.

(Črtica iz zvezdoslovja.)

(Dalje.)

Razen pogorij in gor opazimo na luni tudi takozvane r a z p o k e. Te razpoke na površini lune so jako dolge, do 1000 km, toda zelo ozke in globoke. Natančna opazovanja so dognala, da so to pravcate razpoke, kakor jih nahajamo tud na zemlji v manjši meri. Sedaj poznajo astronomi takih razpok na luni že več sto. Nekateri merijo le nekoliko kilometrov v daljavo in par metrov v širjavo, a se morejo opazovati le z najboljšimi daljnogledi. Te razpoke so nastale vsled staranja in ohlajevanja lune. Radi tega se površina lune grbanči in poka. Z zemlje pa zamoremo te razpoke opazovati samo, če so dovolj dolge in široke. Že to kaže, da je luna na koncu svojega življenja, kar vse čaka še tudi naše zemlje. Luna je prava predpoda bodočnosti naše zemlje.

Površje meseca kaže posledice velikih sil, kakor bi razburkano morje hipno okamenelo, tak vtisk ti napravi pogled na površino lune. Strme, visoke, proti nebu štrleče gore, ogromna krožna pogorja, dolge in globoke razpoke, to so vsakdanji prizori za njegove pokrajine. Pripomniti pa je treba še, da kaže luna, ko se vrti okoli zemlje, te-tej le eno in isto stran; nasprotni strani lune zatorej ne moremo opazovati.

Sedaj sva opazovala površino meseca. Ali je pa najti še kaj življenja na mesecu? Naša zemlja še živi, in pri potresih, vulkanskih izbruhih čutimo njeno dihanje. Na zemlji nastajajo nove gore, druge izginjajo, novi otoki se dvigajo iz morja, drugi zopet se potapljajo. Ali pa nastajajo tudi na mesecu nove gore, ali je še kaj življenja na njem in kakšno je to življenje? Lunina površina je na videz mrtva. Zraka nima, vode ni; zato tudi ni oblakov in ne dežja. Kjer pa ni zraka in vode, ni tudi rastlinstva in življenja. Grobna tišina vlada na površini lune, tudi ni čuti glasu; kajti kjer ni ozračja, tam tudi ni trajne gorkote in življenja. Astronomi so s svojim merjenjem dognali, da je zrak na luni še celo 200krat redkejši nego to, kar mi imenujemo prazen, brezračen prostor, ako izsesamo z zračno sesalko iz kake posode ves zrak. Radi tega, ker ni na luni po naših pojmihi nikakega ozračja, zato so tudi vse sence tam popolnoma temne in ostre. Le kamor solnce naravnost posije, tam je svetlo, a kamor solnce ne sije, tam pa vlada pravcata tema kot v rogu. Dognali so pa tudi astronomi, da vlada na luni silna vročina tam, kamor posije solnce; kamor pa solnce ne posije — tedaj v senci, tam je neznosen mraz — 273 stopinj pod ničlo. Gotovo je, da se že vsled takih velikih sprememb v toploti na luni tudi nekoliko izpreminja površina lune. A te izpremembe so gotovo tako

majhne, da bi jih ljudje sploh ne mogli nikoli z zemlje opazovati. Silni mraz in gorkota more le toliko vplivati na površino lune, da n. pr. gore polagoma razpadajo, kake večje izpremembe pa ne povzročajo. Že iz tega je razvidno, da po naših pojmihi na luni ne more biti življenja.

Ali je res vse tam gori tako mrtvo? Ali ni prav nikake izpremembe mogoče zaslediti na površini našega meseca? Poglejmo!

Astronomi poznajo površino lune bolj natanko, kakor vsi naši zemljepisci našo zemljo. Na naši zemlji so kraji, kamor še ni nikdar stopila človeška noga. Kar se tiče lune, tega nepoznanja ni. — Astronomi z enim samim pogledom vidijo luno, vse gore, pogorja in morja. Ne en oblaček ne zakriva pogleda. Napravili so že o luni mnogo kart, kjer so narisani najmanjši hribočki. Mogoče je z dobrimi daljnogledi natančno opaziti hribe, visoke okrog 200 m. Ne le narisali so astronomi površino lune, ampak napravljenih je tudi že mnogo fotografij in celo od pogorij lune. Vsi ti pripomočki so pomogli natančnim poznavalcem lune, da zamorejo vsako količkaj večjo izpremembo na luni takoj opaziti. Ali se je pa že kdaj na luni izvršila kaka izprememba?

Na luni se nahaja na vzhodnem delu »Vedrega morja« gora Linne.* Že astronom Riccioli je narisal to goro v karto l. 1651. Gora je bila tedaj posebno velika, $1\frac{1}{4}$ milje v premeru. Tudi razni poznejši astronomi so to goro opazovali in narisali v svoje karte. Toda čudo — dne 16. oktobra 1866. leta je opazoval atenski astronom Julij Schmidt isto pokrajino — pa ni več našel Linnéja. Tam, kjer bi moral stati Linné, je opazil z močnim daljnogledom (teleskopom) nizek griček z majhnim žrelom. Prejšnji veliki Linné je torej izginil. Še sedaj ga opazimo kot majhen griček s svetlo liso okrog, a pred letom 1866. je bila še na istem mestu velika gora. Kam je izginil? Kakor nam na zemlji izpreminjajo zemeljski potresi površino, ravnatako izpreminjajo še sedaj lunini potresi površino lune. Tudi na luni še ni popolnoma izmrlo vse življenje. Luna še ni vsa ohlajena. Notranjost lune je še živa, kar ravno dokazuje gora Linné. Velike gore ni več na luni, a na istem mestu se sedaj nahaja mali griček Linné. To je zamogla izpremeniti edino ognjena (vulkanična) sila na luni, saj tamkaj še vladajo potresi kot poslednji zdihljaji umirajočega sveta.

Ravno isto nam dokazuje sledeči slučaj. Eden najslavnejših, še sedaj živečih poznavalcev lune, astronom I. Klein v Kolinu, je opazil leta 1877. novo goro na mestu, kjer ni bilo prej nobene. Imenoval jo

*) Vse gore in pogorja na luni so poimenovali astronomi po slavnihi učenjakih. Tako se imenuje tudi eno večje pogorje na luni po našem rojaku matematiku Vegi.

je »Hygin N.« Dokazano je, da na istem mestu ni bilo prej nobene gore. Tudi to goro je vzdignila še živeča ognjena sila v notranjosti meseca. Ti pojavi nam pričajo, da je še nekoliko življenja v notranjosti lune. Kaj pa na površini lune?

(Konec prih.)

LISTEK.

Pogreb.

Slika. Spisal Ivan Lah.

(Konec.)

»Mislil si, da te nimam rad, moj sin. Rad sem te imel, sin, kako bi oče ne imel rad svojega sina. Dober sin si bil, ničesar ti nisem očital. Zato te nisem pustil v svet, ne v Ameriko. Zakaj bi moralo biti vse, kakor delajo drugi? O sin...«

Dve debeli solzi sta potekli starcu po licu.

»Kam si hotel od doma, od hiše, od matere? Kam si hotel od nas? Kaj imaš boljšega, kaj imaš lepšega?«

Vstal je in je začel kopati naprej. Nikdar ni težje delal kakega dela, nikdar ni čutil večje žalosti v duši.

In kako bi mogel naš človek delati in trpeti, in bi si ne iskal tolažbe, kjerkoli more. Kako bi mogel? Ne more. Zato tudi Bot ni skopal jame do konca, ampak se je skomnil na Šimončka in na možica v krčmi, obrisal se je z rokavom na vsako stran čez obraz in je odšel v krčmo.

V krčmi ni bil samo Šimonček in možic, ampak jih je bilo mnogo. Vsi so poznali starega Bota in so ga tolažili. Bot jih je poslušal in pil. Kaj more pomagati sedaj, ko je prepozno? Zgodilo se je in nihče ne more prenarediti. Usojeno je bilo morda, ali karkoli. Nihče ne more govoriti nič slabega o njem, niti o sinu. Hudo je, ako se zgodi kaj takega, ampak, kdo naj sodi...

Tako so govorili in sedeli.

Šele ko se je ovečerilo, se je predramil Bot iz svojih težkih misli in rekel:

»Pojdite vsaj vi, da ga pokopljemo kakor se spodobi. Lažje mi bo pri srečju.«

»Pojdemo,« so rekli vsi in so šli vsi: Šimonček in možic in drugi pivci in Bot.

»Žalostno je, ako mora človek sam svoje ljudi pokopavati,« je rekel nekdo. Dvignili so rakev z voza in jo položili ob grobu. Nič niso gledali; kako globoka je jama; položili so rakev v jamo in zasuli. Kmalu je stal tretji grob v kotu... Bot je stal nepremično, kakor da da ne ve nič, kaj se je zgodilo.

Zmetali so lopate in drugo orodje na kup in odšli v krčmo. Bot jim je sledil kakor da ne ve, kam gredo. Kam bi šel. Sin je pokopan in kaj bi človek drugega, nego iskal tolažbe! Kje bi je bil iskal, nego v krčmi...? Posedli so krog miz in pili pogrebščino. Pozno v noči se je pomikal voz po strmi poti v hribe. Spredaj je sedel

voznik Šimonček in priganjal lenega konja z bičem; za njim pa je sedel stari Bot in je govoril o svoji ljubezni do sina, kakor ni govoril nikdar v življenju. Kaj bi bil govoril in komu bi bil govoril. Nikoli nikjer ni navada govoriti o takih stvareh.

»Rad sem ga imel, rad, verjemi« je govoril Bot, »vse bi dal, da se ni to zgodilo... Ampak vleklo ga je vedno: v dolino, v svet, v Ameriko. Čudni časi so zdaj...«

Šimonček je samo kimal in priganjal konja. Bot se je ozrl nazaj, kjer je ležala dolina in sredi nje v meglah vas s cerkvijo na sredi, s pokopališčem... Videl je razločno novi grob v kotu...

»Sin, sin,« je govoril, »ne bil bi smel tega storiti, zaradi mene, zaradi matere, o sin...!«

»Hijo,« je priganjal Šimonček konja in čutilo se je, da mu jok tiči v grlu.

Bot pa je govoril dalje o sinu in o gospodarstvu, o rodovih in časih in si je brisal solze, ki so počasi lajšale težko bolešč, ki je ležala že toliko časa na duši. Tako je šla pot s pogreba nazaj.

Izdajatelj in urednik Rasto Pustoslemšek.

Znati je treba

Pekatete pravilno pripravljati, pa bodo vsakomur dišale. Navodila daje kuharska knjiga, ki jo razposilja Prva kranjska tovarna testenin v Il. Bistrici vsakomur zastoj.

1 18 5

Sprejme se 25 4-3

učenec

Franc Košak, sedlarski mojster.
Zagrađ pri Škocijanu. Pogoji po dogovoru.

300.000 izredno lepih 3letnih
smrekovih sadik

prodaja 1000 à 5 K 27 3-2

krajni šolski svet v Postojni.

Posojilnica v Črnomlju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

daje posojila po 5% in 5½%,
na osebni kredit tudi po 5½%
in jih izvršuje kar najhitreje in najceneje.

Hranilnim vlogam daje 4½% obresti.

ki se pripisujejo s 1. januarjem h glavnici ne da bi stranka morala knjižico predložiti; tudi rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojilnica ima 1502 zadruženika, svoj lastni dom in preko 1.600.000 K hranilnih vlog.

Rezervni zaklad znaša 42.000 K.

Denar se lahko tudi po pošti pošilja in vzdiguje.

Naslov: „Posojilnica v Črnomlju“.

5 12 -4 Načelstvo.

Ako se hočeš poučiti o

Cerkvenih pristojbinah ali štolnini

kupi si v tiskarni **Iv. Pr. Lampreta v Kranju** ali v nekaterih knjigarnah brošurico z zgornjim naslovom, ki stane 30 vin., s poštnino 40 vinarjev. 24 3-3

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajn **M. Adlersflügel**

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug itd.

21 42-4

Ženitna ponudba.

Samec, star 25 let lastnik lepega posestva na deželi, se želi v svrhu ženitve seznaniti z gospodično poštenih staršev z dežele v starosti 19-25 let ki bi bila varčna in imela veselje do gospodinjstva, ter bi bila vešča kuhinjstva, gostilne, kmetije in na prid sebi trgovine, ter bi imela nekaj gotovine.

Le resne ponudbe s sliko je poslati do 8. aprila pod naslovom „Št. 92.“ poštno ležeče, Zagorje ob Savi.

S 2 S 2

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v

Moč! gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN**,

Zdravje! to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Lekarna pl. Trnkóczy

v Ljubljani zraven rotovža.

Odvetnik dr. Igo Janc
naznanja, da je odprl
v Postojni svojo pisarno.

29 3-2

Fr. Mally & dr.

Parna opekarna in tvornica za zarezano opeko
v Srednjih Gameljnih pri Ljubljani.

Pisarna v Ljubljani, Resljeva cesta 2,

priporoča 30 5 1

zarezano strešno opeko, strojni strešnik, zidno opeko na stroj itd.
najboljše kakovosti in v poljubni množini.

Za trpežnost zarezane opeke I. in II. vrste se daje najobširnejše jamstvo.

100.000 požlahtnjenih trt

najboljših vrst, kakor silvanec, laški rizling, beli burgundec, beli španjol itd. Cena 100 trt prve vrste **16 K**, druge pa **12 K**. Postreže tudi z dobrimi vipavskimi vini hl po 26 K in višje. — Vse blago se postavi franco na železniško postajo Ajdovščina. — **Ceniki se razpošiljajo brez plačilo** 15 5-5

Za obilna naročila se priporoča

Josip Cotič

posestnik vinogradov na Vrhpolju p. Vipava.

Eng. Franchetti

v Ljubljani, Sodnijska ulica 2, nasproti kavarne „Evropa“

priporoča svojo elegantno in higijenično urejeno

brivnico

in prodajo raznih dišav in kozmetičnih predmetov.

Svoji k svojim! 20 52-38

Zrčne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	14	1	40
1 „ „ „ II. „ . . .	1	—	1	20
1 „ „ „ III. „ . . .	—	90	1	12
1 „ telečjega mesa . . .	1	40	1	80
1 „ prašičjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	—
1 „ „ „ (prekajenega) . . .	1	80	2	10
1 „ kostrunovega mesa . . .	1	12	—	—
1 „ jagnjetovega mesa . . .	1	70	1	80
1 „ kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	1	20	1	44
1 kg masla . . .	2	60	2	80
1 „ masla surovega . . .	3	—	2	60
1 „ masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 „ slanine (špeha) sveže . . .	1	80	2	—
1 „ slanine prekajene . . .	2	—	2	—
1 „ sala . . .	1	92	—	—
1 „ surov. margarinkega masla . . .	2	10	2	40
1 „ kuhan. margarinkega masla . . .	2	20	2	40
1 jajce . . .	—	5	—	6
1 l mleka . . .	—	20	—	24
1 „ „ posnetega . . .	—	08	—	10
1 „ smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 „ „ kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 „ čajnega surovega masla . . .	—	—	—	—
1 piščanec . . .	2	20	3	—
1 golob . . .	—	60	—	70
1 raca . . .	—	—	—	—
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	6	80	10	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	45	—	—	—
100 „ „ „ „ 1 . . .	45	70	—	—
100 „ „ „ „ 2 . . .	44	30	—	—
100 „ „ „ „ 3 . . .	43	80	—	—
100 „ „ „ „ 4 . . .	42	50	—	—
100 „ „ „ „ 5 . . .	40	50	—	—
100 „ „ „ „ 6 . . .	38	50	—	—
100 „ „ „ „ 7 . . .	33	—	—	—
100 „ „ „ „ 8 . . .	16	—	—	—
100 „ koruzne moke . . .	21	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . I. . .	37	—	—	—
100 „ ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 „ ržene moke . . .	32	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	32
1 „ graha . . .	—	36	—	40
1 „ leče . . .	—	36	—	40
1 „ kaše . . .	—	22	—	22
1 „ ričeta . . .	—	20	—	—
100 kg pšenice . . .	29	—	—	—
100 „ rži . . .	19	40	—	—
100 „ ječmena . . .	17	80	—	—
100 „ ovsa . . .	18	—	—	—
100 „ ajde . . .	16	80	18	—
100 „ prosa belega . . .	17	20	18	—
100 „ „ navadnega . . .	—	—	—	—
100 „ koruze . . .	15	20	17	60
100 „ krompirja . . .	4	20	4	60

Lesni trg.
Cena trdemu lesu 10:50—11 K
Cena mehkeemu lesu 9 K.
Trg za seno, slamo in steljo.
Na trgu je bilo
— voz sena 10 — 10 70
— „ slame 8 — 10 40
— „ stelje — — —

*
Popravila in preobleke točno in cenno.

*
Popravila in preobleke točno in cenno.

Najcenejše solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča 3 52-4

Josip Vidmar

— v Ljubljani —

Pred Škofijo 19, Stari trg 4,
Prešernova ulica 4.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 26. marca 1910.

Trst: 44, 47, 90, 69, 37.

Dvignjene v sredo, dne 30. marca 1910.

Praga: 24, 12, 48, 66, 6.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 3,000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2.

Rezervni fond K 300.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur,
Ljubljana.

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur,
Ljubljana.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur
v Ljubljani.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijsko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur
v Ljubljani.

10 48-9

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1908 denarnega prometa

K 71.417.344.75

upravnega premoženja

K 17.519.983.93.

Obrestuje hranilne vloge

po $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog dne 31. decembra 1908

kron 17.102.911.27.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-13